УДК 364.4:339.96(477)
DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2026.111.28

Школяр Л. В.
orcid.org/0000-0001-8087-7125
Ніколайчук Є. В.
orcid.org/0009-0008-1308-6866

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті проаналізовано особливості використання міжнародної фінансової допомоги у сфері соціального захисту населення України в умовах воєнного стану. Показано, що повномасштабна війна зумовила зростання потреб у соціальній підтримці населення та посилила залежність функціонування системи соціального захисту від міжнародної фінансової й гуманітарної допомоги. Обґрунтовано, що міжнародна підтримка стала одним із ключових інструментів забезпечення соціальної стійкості держави, дозволивши підтримати виконання базових соціальних функцій в умовах значного бюджетного дефіциту, масштабного внутрішнього переміщення населення та руйнування соціальної інфраструктури. У дослідженні використано методи аналізу і синтезу, системного, порівняльного, статистичного аналізу офіційних даних, а також узагальнення матеріалів діяльності міжнародних організацій, державних інституцій і сучасних наукових публікацій. На основі аналізу джерел узагальнено особливості використання міжнародної допомоги на державному, регіональному та локальному рівнях, що дало змогу комплексно оцінити її роль у забезпеченні функціонування системи соціального захисту. За зроблено висновок, що міжнародна допомога стала важливим чинником підтримки системи соціального захисту України, сприяючи збереженню фінансування соціальних виплат, стримуванню зростання рівня бідності та підтримці найбільш уразливих категорій населення. Водночас визначено низку проблем, що впливають на ефективність її використання, зокрема недостатню адресність окремих програм, фрагментарність координації між донорами та державними інституціями, нерівномірність регіонального охоплення, кадровий дефіцит, цифровий розрив і недостатній розвиток механізмів оцінювання соціального впливу міжнародної допомоги. На підставі проведеного аналізу окреслено напрями підвищення ефективності використання міжнародної допомоги.

Ключові слова: *міжнародна фінансова допомога, соціальний захист, воєнний стан, ефективність, соціальна політика, внутрішньо переміщені особи, децентралізація, громади, гуманітарна допомога, Україна.*

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну, розпочате 24 лютого 2022 року, спричинило безпрецедентне руйнування соціально-економічної інфраструктури держави. В умовах різкого зростання воєнних витрат та скорочення дохідної бази державного бюджету фінансування соціального захисту населення стало критично залежним від зовнішньої підтримки. За оцінками Світового банку, загальна сума збитків від війни перевищує 400 млрд доларів США, а щорічна потреба у фінансуванні соціальних програм зростала пропорційно масштабам гуманітарної кризи.

Соціальний напрям міжнародної фінансової допомоги є критично важливим з огляду на природу воєнної кризи: на відміну від інфраструктурних руйнувань, соціальні наслідки – зубожіння, переміщення, психологічні травми, втрата зайнятості – мають довготривалий характер і не зникають після відновлення фізичних об'єктів. Без підтримки соціальної сфери суспільство втрачає здатність до відновлення навіть за умови отримання значних ресурсів на відбудову. Саме тому ефективність використання міжнародної допомоги у цьому секторі визначає не лише поточний добробут населення, а й довгострокову стійкість держави.

Актуальність теми визначається потребою у системному аналізі того, наскільки міжнародна фінансова підтримка справді досягає вразливих верств населення, якою мірою вона інтегрована в національну систему соціального захисту і чи здатна стати основою для сталого розвитку цієї системи після завершення активної фази воєнних дій.

Мета статті – проаналізувати механізми та обсяги міжнародної фінансової допомоги у соціальній сфері України з початку повномасштабного вторгнення до теперішнього часу, оцінити ефективність її використання на різних рівнях управління та визначити ключові проблеми, що перешкоджають досягненню максимального соціального ефекту.

У дослідженні використано методи аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, системного підходу, статистичного аналізу офіційних даних, а також узагальнення матеріалів міжнародних організацій, державних інституцій та результатів сучасних наукових досліджень. Застосування зазначених методів дало змогу комплексно оцінити особливості використання міжнародної допомоги у сфері соціального захисту населення України в умовах воєнного стану.

Питання ефективності зовнішньої допомоги в умовах збройного конфлікту досліджували вітчизняні науковці О. Бетлій [6], З. Бурик [4], Г. Возняк, О. Прокопишин [2], аналітичні інституції: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій [6], Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, аналітичний центр CEDOS, а також дослідники ролі громадянського суспільства та місцевого самоврядування у розподілі міжнародної підтримки – О. Кочерга, В. Купрійчук [13]. Серед міжнародних організацій вагомий внесок у вивчення цієї теми зробили УВКБ ООН, МОМ, ЮНІСЕФ [5, 7]. Разом із тим комплексна оцінка ефективності саме соціального спрямування допомоги з урахуванням усіх рівнів її реалізації – від державного до індивідуального – залишається недостатньо вивченою у наукових публікаціях.

Ефективна координація дій державного та приватного секторів є ключовим чинником забезпечення стійкого післявоєнного відновлення України. На основі аналізу відкритих джерел, офіційної статистики та матеріалів міжнародних організацій автори дійшли висновку, що ефективність використання міжнародної допомоги визначається комплексом взаємопов’язаних інституційних, фінансових, організаційних та соціальних чинників, вплив яких простежується на всіх рівнях реалізації міжнародної підтримки – макро-, мезо- та мікрорівнях, кожен з яких характеризується власними механізмами, суб’єктами та логікою розподілу ресурсів.

Макрорівень: бюджетна підтримка держави. На макрорівні ключову роль відіграють МВФ, Світовий банк, Європейський Союз та США. Загальний обсяг міжнародної допомоги, отриманої Україною у 2022–2024 роках, склав близько 106 млрд дол. США, з яких 47,3 млрд дол. – лише у 2024 році [9]. Ця підтримка спрямовується насамперед на стабілізацію державного бюджету: в умовах, коли оборонні витрати поглинають переважну частку власних доходів держави, соціальна складова бюджету утримується переважно завдяки зовнішньому фінансуванню [1]. Найбільшим окремим інструментом став проєкт Світового банку «Державні витрати для підтримки сталого державного управління» (PEACE): у його рамках мобілізовано понад 20 млрд дол. США для виплати пенсій, заробітних плат учителям та держслужбовцям, фінансування медичних послуг. Загалом з лютого 2022 року Світовий банк разом із партнерами мобілізував для України 38 млрд дол. США у вигляді фінансових зобов’язань та гарантій [11]. На макрорівні допомога регламентується міжурядовими угодами та меморандумами, що визначають умови, пріоритети і механізми звітності.

Таким чином, на макрорівні міжнародна допомога забезпечує передусім фінансову стійкість системи соціального захисту, дозволяючи державі виконувати базові соціальні зобов’язання навіть в умовах критичного бюджетного дефіциту.

Мезорівень: роль територіальних громад та регіонів. Реформа децентралізації, проведена в Україні у 2014–2020 роках, суттєво змінила архітектуру розподілу соціальної підтримки: територіальні громади отримали значно ширші повноваження у сфері соціального захисту та значно більші власні бюджети. В умовах воєнного стану це стало конкурентною перевагою системи – громади виявилися здатними оперативно реагувати на гуманітарні потреби на місцях, не чекаючи рішень з центру. Частина міжнародної допомоги спрямовується безпосередньо на рівень громад – через програми підтримки місцевого самоврядування ЄС, ПРООН, USAID. Принципово важливо, що на мезорівні запити на допомогу можуть формуватися знизу вгору: громада ідентифікує конкретні потреби своїх жителів (у т.ч. ВПО) і звертається за адресною підтримкою до донорів або центральних органів влади. Це робить систему більш гнучкою та наближеною до реальних потреб населення.

Узагальнення матеріалів ПРООН, програм Європейського Союзу та результатів реформи децентралізації дозволяє зробити висновок, що ефективність міжнародної допомоги значною мірою залежить від інституційної спроможності територіальних громад, які забезпечують адаптацію міжнародних програм до локальних потреб населення.

Мікрорівень: цільова гуманітарна допомога та волонтери. На мікрорівні функціонує система цільової грошової допомоги, яка реалізується безпосередньо через міжнародні гуманітарні організації – УВКБ ООН, Всесвітню продовольчу програму (ВПП ООН) та Міжнародну організацію з міграції (МОМ), а також через мережу вітчизняних НКО і волонтерів. Міжнародні організації діють на підставі меморандумів з Міністерством соціальної політики України та використовують реєстри бенефіціарів державних соціальних програм [10]. Ключовим координаційним механізмом стала платформа єДопомога, через яку здійснюється верифікація отримувачів та запобігається дублювання виплат. Волонтерський рух, що набув безпрецедентного масштабу після 24 лютого 2022 року, фактично став третім сектором системи соціального захисту – заповнюючи прогалини там, куди не доходять ні державні, ні міжнародні програми. Принципово важливою є ініціатива PeReHID, спрямована на перехід від екстреної гуманітарної допомоги до побудови стійкої, кризостійкої національної системи соціального захисту [7].

Порівняння підходів УВКБ ООН, МОМ, ВПП ООН та Міністерства соціальної політики України засвідчує поступовий перехід від переважно гуманітарної моделі підтримки до інтегрованої системи соціального захисту, орієнтованої на довгострокову соціальну стійкість населення.

Відновлення України після війни є одним із найбільших викликів, перед якими стоїть країна, і для цього необхідно зосередити зусилля на визначенні пріоритетних сфер фінансування. Урядом України в 2024 році було визначено такі пріоритетні сфери швидкого відновлення: енергетика (відновлення об’єктів енергогенерації і децентралізація української енергосистеми), гуманітарне розмінування, житло (відбудова житлового фонду країни та забезпечення житлом ВПО), критична та соціальна інфраструктура, підтримка бізнесу для відновлення економіки.

За оцінками уряду, Світового банку, Європейської комісії та ООН, представленими у звіті Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб України на відновлення RDNA 4, загальна потреба у фінансуванні відновлення країни становить понад 524 мільярди доларів США [12], що значно перевищує річний ВВП держави.

Дані, наведені в таблиці 1, дають чітке уявлення про потреби країни у фінансуванні відновлення в 2024 році, розподілені по основних секторах економіки, що дозволяє стратегічно підійти до планування ресурсів на наступні роки.

Таблиця 1

Потреби у фінансуванні відновлення економіки України за секторами, 2024 р.

Сектор / сфера	Потреба, млрд дол. США	Частка, %	Регіони з найбільшими втратами	Пріоритет фінансування
Транспорт	78,0	15,0	Харківська, Херсонська	Високий
Енергетика та видобуток	68,0	13,0	Запорізька, Донецька	Високий
Торгівля і промисловість	64,0	12,0	Центральні, прифронтові	Середній
Сільське господарство	55,0	10,0	Південь, Центр	Середній
Соціальний сектор (освіта, охорона здоров'я, соцзахист, житло)	185,4	35,0	Уся територія	Високий
Розчищення завалів, управління наслідками	13,0	2,0	Прифронтові	Середній
Інші	60,6	12,0	Уся територія	Середній
Усього (2025–2034)	524,0	100,0	–	–

Джерело: розроблено авторами на основі [12]

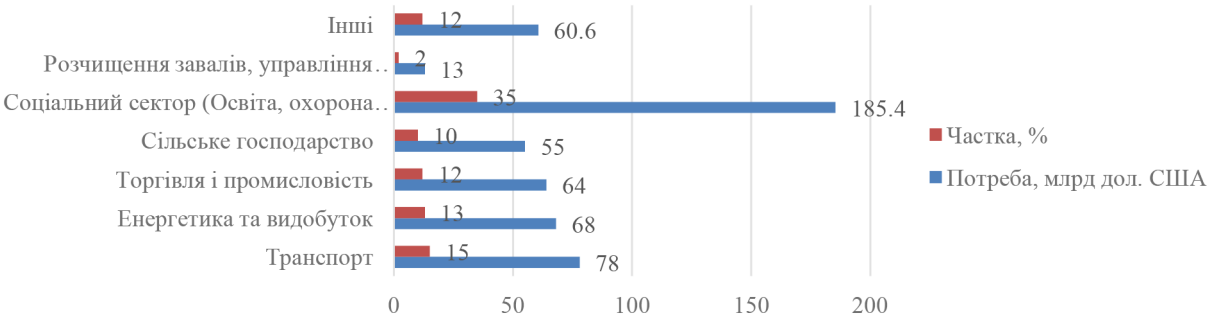

Рис. 1. Потреби у фінансуванні відновлення економіки України за секторами, 2024 р.

Джерело: розроблено автором на основі [12]

Отже, соціальний сектор (включає житлове будівництво, освіту, охорону здоров'я та соціальний захист, де загальна потреба оцінюється в 185,4 мільярди доларів США, що становить 35 % від загальної суми) є найбільшим реципієнтом потреб у фінансуванні, що підтверджує доцільність розгляду міжнародної допомоги саме як інструменту забезпечення соціальної стійкості населення, а не лише фінансової підтримки державного бюджету.

Парадоксальна ситуація, що склалася в Україні до 2024 року, полягає в наступному: система соціального захисту, підтримувана безпрецедентними обсягами міжнародної допомоги, сприймається більшістю населення як неефективна. За даними загальнонаціонального соціологічного опитування, проведеного Київською школою економіки на замовлення Мінсоцполітики та за підтримки ЮНІСЕФ, лише близько половини респондентів оцінили систему соціальної підтримки позитивно, тоді як 48 % (тобто майже кожен другий опитаний) назвали її неефективною. При цьому 57 % – понад половина громадян – вважають, що отримати державну допомогу складно [5].

Водночас зіставлення результатів соціологічних опитувань із адміністративною статистикою міжнародних організацій свідчить про певну невідповідність між об'єктивними показниками охоплення програм соціальної підтримки та суб'єктивним сприйняттям їх ефективності населенням. Це дає підстави стверджувати, що оцінка ефективності міжнародної допомоги має враховувати не лише кількісні показники надання допомоги, а й рівень довіри громадян до системи соціального захисту.

Проте статистика охоплення окремих програм демонструє суттєво вищі показники. За даними спільного дослідження УВКБ ООН, МОМ та ЮНІСЕФ, рівень ефективного охоплення програми допомоги внутрішньо переміщеним особам становить 81 % – тобто з приблизно 4,9 млн зареєстрованих ВПО реальну підтримку отримують близько 3,97 млн осіб. Програма підтримки осіб з інвалідністю охоплює 70 % від загальної кількості – з понад 3 млн осіб цієї категорії допомогу отримують близько 2,1 млн [7].

Розрив між цими показниками пояснюється структурними асиметріями системи. Програми, орієнтовані на чітко визначені категорії (ВПО з підтвердженим статусом, особи з офіційно встановленою інвалідністю), демонструють задовільне охоплення. Натомість програми підтримки малозабезпечених сімей охоплюють лише 35 % від тих, хто має на них право – тобто з приблизно 1,5 млн потенційних отримувачів реально підтримку отримують близько 525 тис. сімей. Ще гірша ситуація з житлово-комунальними субсидіями – рівень охоплення становить лише 28 %, що означає, що близько 72 % потенційних отримувачів залишаються без підтримки на оплату комунальних послуг [7].

Важливим індикатором реального впливу міжнародної підтримки є динаміка рівня бідності. Навесні 2022 року Світовий банк прогнозував, що внаслідок війни бідність в Україні може охопити понад 50 % населення – тобто понад 21 млн осіб, – а в окремих сценаріях – до 80 %, що становило б близько 33 млн людей. Реальний показник виявився значно нижчим – близько 25 %, або орієнтовно 10 млн осіб – і це безпосередньо

пов’язано з тим, що соціальні виплати вдалося зберегти завдяки зовнішньому бюджетному фінансуванню [6].

Таким чином, результати аналізу даних Світового банку, міжнародних гуманітарних організацій та національної статистики взаємно підтверджують, що саме зовнішнє фінансування стало одним із визначальних чинників стримування різкого зростання бідності, запобігши гуманітарній катастрофі, яка могла охопити додатково від 10 до 23 млн людей, та збереження функціонування системи соціального захисту України в умовах воєнного стану.

Оцінюючи ефективність комплексно, необхідно враховувати і регіональний вимір: рівень охоплення соціальними програмами суттєво відрізняється між регіонами – прифронтові та деокуповані території традиційно характеризуються нижчим охопленням через руйнування інфраструктури соціальних служб, переміщення фахівців та ускладнення з верифікацією. Це свідчить про те, що ефективність допомоги на макрорівні не гарантує рівного доступу до неї на мікрорівні.

Аналіз ефективності використання міжнародної допомоги у соціальній сфері виявляє комплекс системних проблем, що мають як поточний, так і довгостроковий вимір.

По-перше, проблема адресності та охоплення залишається однією з найгостріших: найбільш вразливі категорії – малозабезпечені сім’ї та особи, що потребують субсидій, – охоплені найменше (28–35 %), оскільки хронічна бідність часто юридично не підтверджена і не відображена в реєстрах. Така структурна вада системи формує ризик того, що після завершення воєнного стану нерівність у доступі до соціальної підтримки не зникне, а лише набуде нових форм.

По-друге, проблема боргового навантаження стає дедалі відчутнішою в міру того, як значна частина міжнародної підтримки надається у формі кредитів, а не грантів [1, 2]. Це збільшує борговий тягар на державний бюджет і звужує фіскальний простір для соціальних видатків у середньостроковій перспективі – саме у той момент, коли потреби у підтримці ветеранів, реабілітації постраждалих та подоланні бідності лише зростатимуть.

По-третє, проблема координації та фрагментарності виявляється в тому, що одночасна присутність десятків донорів і гуманітарних організацій при недостатньо розвинутій координаційній архітектурі призводить до дублювання виплат в одних категоріях і прогалин в інших [10]. Без формування єдиного координаційного механізму частина програм після завершення активної фази допомоги буде згорнута некоординовано, що спричинить різкий «обрив» підтримки для окремих груп.

По-четверте, проблема переходу від екстреного до системного залишається невирішеною попри наявність відповідних ініціатив. Більшість програм міжнародної допомоги створювалися як короткострокові інструменти кризового реагування, і їхня тривала дія починає формувати інституційну залежність, яка гальмує розвиток внутрішнього потенціалу системи. Ініціатива PeReHID є кроком у правильному напрямі, однак її повноцінна реалізація потребує значних інституційних зусиль та часу [4, 7].

По-п’яте, проблема цифрового розриву набуває особливої гостроти в контексті прискореної цифровізації соціальних послуг: реєстри, онлайн-заявки, виплати на картки підвищують ефективність системи загалом, однак одночасно ексклюдують найбільш вразливих – людей похилого віку, осіб з інвалідністю, мешканців прифронтових зон із зруйнованою інфраструктурою зв’язку. Без цілеспрямованих програм цифрової інклюзії цей розрив поглиблюватиметься, перетворюючись на новий структурний бар’єр доступу до соціальної підтримки.

По-шосте, проблема вторинного переміщення та нестабільності бенефіціарів ускладнює ведення актуальних реєстрів і забезпечення безперервності допомоги: значна частина ВПО здійснює повторні переміщення внаслідок зміни лінії фронту або повернення до деокупованих територій. Без налагодженої системи портативності соціальних послуг частина переміщених осіб у процесі повернення додому ризикує тимчасово випасти з усіх реєстрів, опинившись у правовому та соціальному вакуумі.

По-сьоме, проблема непрозорості та відсутності моніторингу результатів позначається на якості управлінських рішень: звітність про використання міжнародної допомоги здебільшого обмежується фінансовими показниками – скільки коштів виділено та освоєно, – але не охоплює якісних індикаторів того, наскільки змінився реальний добробут отримувачів. Відсутність системної оцінки соціального впливу позбавляє донорів та уряд доказової бази для обґрунтованого планування програм відбудовчого періоду.

По-восьме, проблема кадрового потенціалу соціальної сфери набуває критичного характеру: частина соціальних працівників сама стала ВПО, частина мобілізована, частина виїхала за кордон. Система надає соціальні послуги в умовах хронічного кадрового дефіциту при одночасному зростанні навантаження, і цей дефіцит, якщо не буде вжито системних заходів з підготовки та утримання фахівців, стане критичним бар’єром для відновлення повноцінного функціонування системи у повоєнний час.

Сукупний вплив цих викликів на систему є кумулятивним: проблеми, що виникли або загострилися у 2022–2023 роках, до 2025–2026 років набули системного характеру. Адресність, координація, кадри, цифровий розрив – кожна з цих проблем окремо є керованою, однак їх одночасне існування в умовах хронічного ресурсного дефіциту та безперервного стресу системи суттєво знижує загальну ефективність міжнародної допомоги у соціальній сфері та ускладнює перехід до стійкої моделі соціального захисту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз механізмів використання міжнародної фінансової допомоги у сфері соціального захисту населення України в умовах воєнного стану засвідчив, що її ефективність визначається не лише обсягами залучених фінансових ресурсів, а насамперед

рівнем інституційної координації, адресності, доступності для вразливих категорій населення та здатністю інтегрувати міжнародні програми у національну систему соціального захисту.

По-перше, міжнародна фінансова допомога відіграла роль системного стабілізатора соціальної сфери України в умовах воєнного стану: саме завдяки зовнішній підтримці на макрорівні вдалося утримати рівень бідності на позначці ~25 % (близько 10 млн осіб) замість прогнозованих 50–80 % (21–33 млн осіб), зберегти виплату пенсій, соціальних допомог та заробітних плат у бюджетній сфері.

По-друге, реалізація допомоги на мезорівні засвідчила конкурентні переваги децентралізованої моделі управління: територіальні громади, наділені достатніми повноваженнями та ресурсами, виявилися здатними оперативно реагувати на місцеві потреби, формуючи запити на підтримку знизу вгору. Це принципово відрізняє українську модель від централізованих систем розподілу допомоги і має бути збережено та розвинено у повоєнний період.

По-третє, ефективність використання допомоги є структурно нерівномірною. Програми з чіткою категоріальною ідентифікацією бенефіціарів (ВПО – 81 %, особи з інвалідністю – 70 %) демонструють прийнятне охоплення, тоді як широкі програми підтримки малозабезпечених залишаються системно недоохопленими (субсидії – 28 %, малозабезпечені сім'ї – 35 %). Низька суспільна оцінка системи (48 % вважають її неефективною) сигналізує про проблеми з доступністю та інформованістю населення.

По-четверте, виявлені системні проблеми – адресність, боргове навантаження, фрагментарність, цифровий розрив, кадровий дефіцит – мають не лише поточний, а й проспективний вимір: не вирішені сьогодні, вони трансформуються у структурні обмеження соціальної системи у повоєнний період.

Підвищення ефективності міжнародної допомоги у соціальній сфері потребує: вдосконалення механізмів верифікації та розширення реєстрів бенефіціарів з акцентом на хронічно бідні категорії; посилення координації між донорами, центральними органами влади та територіальними громадами; збільшення частки грантового фінансування порівняно з кредитним; запровадження системи оцінки соціального впливу програм; подолання цифрового розриву для найбільш вразливих груп; а також пришвидшення переходу від екстреної гуманітарної підтримки до інтегрованої, кризостійкої національної системи соціального захисту – відповідно до логіки ініціативи PeReHID [4, 7].

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом ефективності окремих програм у регіональному розрізі, порівняльним аналізом моделей розподілу міжнародної допомоги на рівні громад, а також із розробкою індикаторів готовності системи соціального захисту до функціонування в умовах повоєнного відновлення.

Використана література:

1. Прутська О. Соціальна політика під час війни: міжнародна допомога для соціального фінансування. *Економіка та суспільство*. 2026. № 85. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-38 (дата звернення: 12.07.2026).
2. Чеберяко О., Герус Д. Вплив міжнародної фінансової допомоги на боргову безпеку України в умовах широкомасштабної війни. *Науковий журнал «Світ фінансів»*. 2025. № 1(82). С. 69–84. URL: http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1784 (дата звернення: 12.07.2026).
3. Панченко В. А. Роль міжнародної фінансової допомоги у відбудові економіки України в умовах війни. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. № 2(108). С. 139–143. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2024-2(108)-139-143 (дата звернення: 12.07.2026).
4. Бурик З. Сучасні виклики реалізації соціальної політики в умовах війни та післявоєнного відновлення та в контексті сталого розвитку. *Аспекти публічного управління*. 2025. Т. 13. № 2. С. 33–43. DOI: https://doi.org/10.15421/152518 (дата звернення: 12.07.2026).
5. Титюк С., Маркуц Ю., Волосевич І., Мотузка Т., Шиманський В. Національне опитування щодо сприйняття і обізнаності населенням соціальної політики в Україні : аналітичний звіт / ЮНІСЕФ, Київська школа економіки, Міністерство соціальної політики України. Київ, 2024. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/48646/file/KSE_MoSP_UNICEF_report_Sociology_Ukr.pdf.pdf (дата звернення: 12.07.2026).
6. Betliy O. Social Policy in Ukraine in the Wartime: 2022–2023 years : Policy Paper / Institute for Economic Research and Policy Consulting. Kyiv, 2023. URL: https://www.kas.de/uk/web/ukraine/einzeltitel/-/content/social-na-politika-v-ukraini-u-voennij-cas-2022-2023-roki (дата звернення: 12.07.2026).
7. Ефективне охоплення та бар'єри у доступі до державної системи соціального захисту України : дослідження / УВКБ ООН, ЮНІСЕФ, МОМ, ВПП ООН. Грудень 2024. URL: https://www.unhcr.org/ua/sites/ua/files/2025-03.pdf (дата звернення: 12.07.2026).
8. Україна: четверта Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA4). Лютий 2022 – грудень 2024 / Світовий банк, Уряд України, Європейський Союз, Організація Об'єднаних Націй. 2025. URL: https://documents1.worldbank.org/curated/en.pdf (дата звернення: 12.07.2026).
9. Залужна З. В. Роль міжнародної підтримки у фінансуванні витрат державного бюджету України в умовах війни. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 4 (51). С. 419–424. DOI: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-59 (дата звернення: 12.07.2026).
10. Міністерство соціальної політики України. Умови надання грошової допомоги від міжнародних організацій. єДопомога. 2022–2024. URL: https://www.msp.gov.ua/press-center/news (дата звернення: 12.07.2026).
11. Світовий банк. Україна: закладання фундаменту для відновлення в умовах війни. 2023. URL: https://www.worldbank.org/uk/results/2023/11/30/the-world-bank-and-ukraine-laying-the-groundwork-for-reconstruction-in-the-midst-of-war (дата звернення: 12.07.2026).
12. Місцеве самоврядування в умовах відновлення України: виклики та перспективи : матеріали міжнародного круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні / за заг. ред. Л. Г. Комахи, В. С. Колтун, Ю. Ф. Дехтяренка. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2022. 166 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/368918927 (дата звернення: 12.07.2026).

References:

1. Strutska O. (2026) Sotsialna polityka pid chas viiny: mizhnarodna dopomoha dlia sotsialnoho finansuvannia [Social policy during the war: international aid for social financing]. *Ekonomika ta suspilstvo*. No. 85. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-38 (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
2. Cheberiako O., Herus D. (2025) Vplyv mizhnarodnoi finansovoi dopomohy na borkhovu bezpeku Ukrainy v umovakh shyrokomasshtabnoi viiny [Impact of international financial aid on the debt security of Ukraine under large-scale war conditions]. *Naukovyi zhurnal “Svit finansiv”*. No. 1(82). S. 69–84. URL: http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1784 (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
3. Panchenko V. A. (2024) Rol mizhnarodnoi finansovoi dopomohy u vidbudovi ekonomiky Ukrainy v umovakh viiny [The role of international financial assistance in the reconstruction of Ukraine’s economy under wartime conditions]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*. No. 2(108). S. 139–143. DOI: https://doi.org/10.26642/ema-2024-2(108)-139-143 (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
4. Buryk Z. (2025) Suchasni vyklyky realizatsii sotsialnoi polityky v umovakh viiny ta pisliavoiennoho vidnovlennia ta v konteksti staloho rozvytku [Current challenges of implementing social policy in the context of war and post-war reconstruction and in the context of sustainable development]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*. Vol. 13. No. 2. S. 33–43. DOI: https://doi.org/10.15421/152518 (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
5. Tytiuk S., Markuts Yu., Volosevych I., Motuzka T., Shymanskyi V. (2024) Natsionalne opytuvannia shchodo spryiniattia i obiznanosti naselenniam sotsialnoi polityky v Ukraini [National survey on public perception and awareness of social policy in Ukraine] : analitychnyi zvit / UNICEF, Kyiv School of Economics, Ministry of Social Policy of Ukraine. Kyiv. URL: https://www.unicef.org/ukraine/media/48646/file/KSE_MoSP_UNICEF_report_Sociology_Ukr.pdf.pdf (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
6. Betliy O. (2023) Social Policy in Ukraine in the Wartime: 2022–2023 years : Policy Paper / Institute for Economic Research and Policy Consulting. Kyiv. URL: https://www.kas.de/uk/web/ukraine/einzeltitel/-/content/social-na-politika-v-ukraini-u-voennij-cas-2022-2023-roki (data zvernennia: 12.07.2026).
7. UNHCR, UNICEF, IOM, WFP (2024) Efektyvne okhoplennia ta bariery u dostupi do derzhavnoi systemy sotsialnoho zakhystu Ukrainy [Understanding effective coverage and barriers to the Ukrainian state social protection system]: doslidzhennia. URL: https://www.unhcr.org/ua/sites/ua/files/2025-03.pdf (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
8. World Bank, Government of Ukraine, European Union, United Nations (2025) Ukraina: chetverta Shvydka otsinka zavdanoi shkody ta potreb na vidnovlennia (RDNA4). Liutyi 2022 – hruden 2024 [Ukraine: Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4). February 2022 – December 2024]. URL: https://documents1.worldbank.org/curated/en.pdf (data zvernennia: 12.07.2026).
9. Zaluzhna Z. V. (2024) Rol mizhnarodnoi pidtrymky u finansuvanni vytrat derzhavnoho biudzhetu Ukrainy v umovakh viiny [The role of international support in financing Ukraine’s state budget expenditures during the war]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*. No. 4 (51). S. 419–424. DOI: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-59 (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
10. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy Umovy nadannia hroshovoi dopomohy vid mizhnarodnykh orhanizatsii [Terms of providing monetary aid from international organizations]. YeDopomoga. 2022–2024. URL: https://www.msp.gov.ua/press-center/news (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
11. Svitovyi bank (2023) Svitovyi bank i Ukraina: Zakladannia fundamentu dlia vidnovlennia v umovakh viiny [The World Bank and Ukraine: Laying the groundwork for reconstruction in the midst of war]. URL: https://www.worldbank.org/uk/results/2023/11/30/the-world-bank-and-ukraine-laying-the-groundwork-for-reconstruction-in-the-midst-of-war (data zvernennia: 12.07.2026). [in Ukrainian]
12. Komakha L. H., Koltun V. S., Dekhtiarenko Yu. F. (Eds.) (2022) Misceve samovriaduvannia v umovakh vidnovlennia Ukrainy: vyklikly ta perspektyvy. [Local self-government in the conditions of recovery of Ukraine: challenges and prospects]. Materialy mizhnarodnoho Kruhloho stolu do dnia miscevoho samovriaduvannia v Ukraini. Kyiv. URL: https://www.researchgate.net/publication/368918927. [in Ukrainian]

L. Shkoliar, Ye. Nikolaichuk. Effectiveness of international aid use in the field of social protection of the population of Ukraine under martial law

The article examines the specific features of the use of international financial assistance in Ukraine’s social protection system under martial law. It shows that the full-scale war has sharply increased the demand for social support while strengthening the dependence of the system on international financial and humanitarian aid. International assistance has become a key instrument for maintaining the state’s social resilience, ensuring the continuity of essential social services despite a severe budget deficit, large-scale internal displacement, and the destruction of social infrastructure.

The study applies methods of analysis and synthesis, systems analysis, comparative analysis, statistical analysis of official data and the generalization of materials from international organizations, public institutions, and recent scientific publications. Using publicly available sources, it examines the use of international assistance at the national, regional and local levels, providing a comprehensive assessment of its contribution to the functioning of the social protection system.

The findings demonstrate that international assistance has played a vital role in sustaining the financing of social benefits, reducing poverty risks, and supporting the most vulnerable population groups. At the same time, the study identifies several factors limiting its effectiveness, including insufficient targeting of some programmes, fragmented coordination between donors and public authorities, uneven regional coverage, staff shortages, the digital divide, and weak mechanisms for assessing the social impact of assistance. Based on these findings, the article proposes key directions for improving the efficiency and effectiveness of international assistance in strengthening Ukraine’s social protection system under martial law.

Key words: *international financial aid, social protection, martial law, effectiveness, social policy, internally displaced persons, decentralization, communities, humanitarian aid, Ukraine.*

Дата першого надходження статті до видання: 20.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 01.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.09.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0